

Dagboek van een arts

Aflevering 1 - SMART

- 5 Hij rekte zich uit. Klotezondag, klotezondagmorgen. Zijn adem rook als een riool. Alweer had hij teveel gedronken en hij wist het... het hielp toch niet. Zou hij opstaan of tot de middag blijven suffen? Het was een dilemma waarvan beide alternatieven even onaantrekkelijk waren. Hij wentelde zich nog eens om en blikte naar het hoofdkussen naast het zijne. Eén jaar, éénendertig weken en vier dagen... zolang geleden.
- 10 Hij bedacht dat hij deze middag door zijn ouders was uitgenodigd. Ze deden dit wel vaker op zondag. Ze voelden zich schuldig voor iets waar ze totaal geen schuld aan hadden. Ze wilden hun zoon weer gelukkig zien.
- 15 Hij kon beter vandaag zijn Prosac niet vergeten en er een Xanax bovenop nemen. Hij probeerde de herinneringen te onderdrukken, maar hij wist dat hij een verloren strijd voerde. Waarom kan een mens het denken niet uit het leven bannen? De Homo Sapiens is niets anders dan een smartelijke aberratie van de evolutie. De Homo Erectus, daar kon het nog mee door: zorgen voor voedsel en een onderkomen, de vrouwtjes besnuffelen en bespringen, de opperste creativiteit
- 20 beperkt tot het leggen van een hoopje. Maar alles wat daarna komt is een historische vergissing.
- Hij stond op en schoof een cd in de mini-tower. Langzaam kwam de muziek van Górecki's symfonie nr. 3 op gang en vulde de slaapkamer. Hij ging terug liggen, de handen in elkaar geschoven onder het hoofd. Het plafond was geel geverfd en je kon in het schilderwerk
- 25 nauwelijks foutjes vinden. Hij wist dat de muziek zout in de wonde van zijn ziel was, maar de schrijnende tonen verzachtten zijn eenzaamheid, zijn geworpen zijn.
- Het laatste wat hij van haar zag was haar ronde, witte kont onder haar opwippend slaapkleedje. "Ik ga broodjes halen", riep ze. "Voor mij chocoladekoeken". Dat hadden ze laatst gezegd. "Ik ga
- 30 broodjes halen - voor mij chocoladekoeken". Misschien iets voor een moderne vertaling van Romeo en Julia. De woorden galmden nog na in zijn hoofd en ook haar witte kont had hij sindsdien nog vaak teruggezien in de wassende maan, een rollende bal, de kaalkop van een patiënt.
- 35 Ze bleef weg en het werkte op zijn zenuwen. Ze bakte haar broodjes zeker zelf. Hij had zich grommend in zijn kleren gewerkt en was op zijn beurt naar de bakkerij gereden. Daar stond een massa volk en toen hij dichterbij kwam, weken de mensen uiteen als de zee voor Mozes. Daar lag haar verwrongen fiets, badend in een plas bloed. In de greppel lag een schoen. Ongelovig keek hij naar het tafereel. Een beklemmend gevoel greep hem bij de keel en hij wankelde. Dit kan niet.
- 40 Iets anders dan dit schamel zinnetje konden zijn hersenen niet produceren. Verderop stond een gedeukte auto. "Ze hebben haar weggevoerd naar het ziekenhuis. Ze leeft nog", hoorde hij iemand fluisteren.
- Als een automaat stapte hij in zijn auto en repte zich naar het ziekenhuis. Natuurlijk leeft ze nog.
- 45 Katrien is een taaie meid. Katrien kan niet sterven. Toen hij het ziekenhuis binnenstapte, werd hij meteen naar de spoedgevallendienst doorverwezen. Bij de deur hield een onbekende dokter hem tegen en vertelde sec dat "Mevrouw Voorspoels enkele minuten geleden overleden was". Hij kon aan niets meer denken en hij verwachtte dat hij elk moment zou ontwaken uit een nachtmerrie. Pas toen hij zijn ouders de gang zag opstormen, barstte zijn smart in snikken los. Toen het gesnik
- 50 ontaarde in een wanhopig schreeuwen, gaf de dienstdoende arts hem een kalmerende spuit.

- 55 De week die daarop volgde, had hij constant het gevoel dat hij in het ijle rondzwierf. Dit kwam maar ten dele door de medicatie die hij zichzelf had toegediend. Alles wat hij moest verrichten leek zo extreem onwerkelijk dat hij het met zijn verstand niet kon bevatten: het kiezen van een doods-kist, de bezoeken in het mortuarium, mensen die niets anders deden dan deelnemen in zijn rouw, het opstellen van een doodsprentje. Zelfs toen hij Katrien op het kerkhof moest achterlaten, kon hij niet geloven dat het wel zijn Katrien was.
- 60 Ook toen hij haar in het mortuarium te zien kreeg was het niet meer zijn vertrouwde Katrien. Zij kon nooit stil blijven. En die kleur - doorzichtig wit. Niet het wit van haar blote achterwerk. Neen, dit was Katrien niet. Straks zou zij thuiskomen met de broodjes en de chocoladekoeken. Ze had hem nog nooit in de steek gelaten.
- 65 Maar Katrien kwam niet thuis. Er was alleen een oeverloze leegte in het huis neergedaald. Het besef van haar verdwijning was een week later als een pijnscheut in volle hevigheid doorgebroken. Hij had het eten klaargemaakt en de tafel gedekt - voor twee; hij had een fles wijn gekraakt en twee glazen gevuld. In één teug had hij zijn glas geledigd, maar de wijn meteen weer uitgebraakt. Samen met zijn kots kwam het besef naar boven dat Katrien dood was. Dood, dood, morsdood. Als arts had hij de dood vaker in het aangezicht gekeken en hij beschouwde de dood
- 70 als een deel van het leven. Maar niet de dood van zijn vrouw. Katrien was een deel van hemzelf en met haar was dit mee begraven. Nu kon hij geen vrede meer nemen met de wijsheid dat het in de natuur van de levende wezens lag dat ze ook moesten sterven. Katrien was niet zomaar een levend wezen: hij had haar lief en heel zijn wezen schreeuwde dat ze niet mocht sterven. Haar dood maakte zijn leven tot een absurde klucht waarmee hij alles behalve kon lachen. Hij had
- 75 gedacht dat zijn liefde voor Katrien zijn leven zin gaf; haar dood had met één klap duidelijk gemaakt dat dit een illusie was en dat je het leven niet ernstig kunt nemen.
- 80 En dan waren er de mensen. De meesten wilden echt méévoelen, maar slaagden er niet in dit gevoel te verwoorden en behielpen zich dan maar met het banale 'innige deelneming'. In het verdriet zijn de mensen als koningskinderen die elkaar niet kunnen bereiken. Overigens, wat is de zin van dit medelijden of meevoelen? Zijn twee lijdenden beter af dan één lijdende? Nooit had hij het meelevens als zalvend ervaren. Integendeel: het bracht hem bij dat de mens in zijn verdriet alleen staat.
- 85 Alhoewel hij zoveel mogelijk menselijk contact schuwde, voelde hij zich het best in vrouwelijk gezelschap. Vrouwen legden een pleister en zonder dat de pijn daarom minder werd, voelde hij zich toch enigszins 'verzorgd'. Vrouwen hebben niet de nood om alles te rationaliseren, zij spreken meer via hun emoties en staan dicht bij de aarde. De aarde waarin Katrien begraven ligt.
- 90 Later veranderde zijn houding tegenover vrouwen. Op een bepaald ogenblik merkte hij dat er vrouwen waren die hem voorzichtig met bepaalde intenties benaderden. Onwillekeurig dacht hij aan het grapje waarin een dokter een mooi meisje met een keelontsteking aanspoort om zich helemaal uit te kleden. Bij hem waren het vrouwen die het initiatief namen om meer dan nodig van hun kledij uit te doen. Sommigen hielden een regelrechte striptease. Anderen waren meer
- 95 geraffineerd en legden in hun woorden dubbele bodems. Op de duur zocht hij overal verborgen betekenissen en vreesde hij dat hij schizofreen werd. Daarom had hij tegenover vrouwen een kille, afstandelijke houding aangenomen. En het lukte... ze lieten hem met rust.
- 100 Eenmaal was hij op de avances van een vrouw ingegaan. In zijn wanhoop koesterde hij het verlangen om in de intimiteit van een vrouw een ogenblik te ontsnappen uit zijn doffe ellende. Maar toen ze als laatste kledingstuk haar slipje uittrok en haar bips zichtbaar werd, zakte zijn

erectie als een pudding in elkaar. Wat daarna volgde, probeerde hij zo diep mogelijk in het labirint van het geheugen te verstoppen. Ook de vrouw had het blijkbaar als een beschamend echech ervaren en was haastig en zonder omkijken uit zijn leven verdwenen.

105

Ondertussen was het halfelf geworden. De muziek was reeds geruime tijd afgelopen en hij lag naar het gerucht van de stilte te luisteren. Kon het maar écht stil worden, dacht hij. Opnieuw stond hij op om van cd te verwisselen. Hij legde de filmmuziek van Schindler's List op de schuiflade. Hij twijfelde: opstaan of dutten. Hij besliste het eerste maar gooide zich weer op het bed en ging in foetushouding liggen. Hij wilde dat hij weer in de baarmoeder kon verdwijnen.

110

Mensen hadden hem in zijn eenzaam verdriet niet kunnen vinden en daarom had hij besloten om zichzelf bij de haren uit het moeras van de smart te trekken. Hij ging voortaan elke morgen heel vroeg joggen en trachtte onder het lopen zijn denken en voelen uit te schakelen. Toen dit niet lukte, probeerde hij het met een mantra: 'Het leven is goed'. Hij kreeg er een kurkdroge mond van, maar zijn gevoelens bleven tennis spelen. Daarop verdiepte hij zich in de New Age-literatuur en zocht in de natuur naar zijn verloren gegane evenwicht. Hij leerde met planten en bomen praten en poogde zich te laven aan de florierende energiestromen. Tot zijn vader hem betrapte in de tuin. Hij stond zo luid tegen een boom te oren dat hij zijn vader niet hoorde dichterbij komen. Zijn pa had hem op kousenvoeten aangeraden een therapeut te consulteren - je weet maar nooit, 't zal zeker geen kwaad kunnen. Sindsdien had hij zijn monologen in de tuin gestaakt en zijn energieantenne terug naar binnen gehaald. Nooit had hij antwoord gekregen en nooit had hij wat dan ook van energie ervaren.

115

120

125

Uit de film 'Little Buddha' van Bernardo Bertolucci was hem het zinnetje "No me, no you, no pain, no joy, no sorrow" bijgebleven. Misschien ligt het antwoord in het boeddhisme en hij ruilde zijn New Age-boeken voor boeddhistisch geïnspireerde literatuur. In de idee dat het ego aan de oorsprong lag van alle lijden zocht hij zijn inspiratie. Voortaan zou hij proberen zijn ego uit te schakelen. Met verbeterde ijver luisterde hij naar de verhalen van zijn patiënten, allemaal variaties op de angst voor de dood, en hij stortte zich in het sociale en culturele leven. Elk signaal dat uit zijn binnenste ontsnapte, smoorde hij in de kiem. Hij tartte zijn geduld en vermoeidheid door steeds meer patiënten toe te laten en aan nog meer vergaderingen deel te nemen. Tot hij instortte. Twee weken volledig out. Het boeddhisme verhuisde naar de prullenmand, inclusief de reïncarnatiegedachte. Reïncarnatie was hem reeds na het bekijken van de film van Bertolucci erg onlogisch geleken. De film beschrijft de zoektocht van boeddhistische monniken naar de reïncarnatie van hun geestelijke leider. Stel je voor dat alle mensen beginnen te zoeken naar de reïncarnatie van hun geliefde overledenen. De wereld zou herschapen worden in een wirwar van zoekende mensen, altijd op pad. En je had dan nog geluk wanneer de afgestorvene reïncarneerde in een ander mens, want als hij herboren werd als dier of plant, kon je gegarandeerd je gehele leven blijven zoeken.

130

135

140

Hij kon een cynisch glimlachje bij de gedachte aan reïncarnatie niet onderdrukken. Hij richtte zich wat op een keek door het venster. Koeien waren vredig aan het grazen. Katrien, herboren als een koe. Katrien, la vache qui rit. Hij mocht er niet aan denken.

145

Waarom kon hij haar niet vergeten? Waarom moest die pijn voortduren? Had hij haar zo liefgehad? Toen ze nog leefde, vond hij hun liefde heel gewoon. Hij had haar ontmoet in Leuven, na twee jaar waren ze samen op kot gegaan en uiteindelijk waren ze getrouwd. Ze maakten wel eens ruzie, maar dat had hun band nooit echt kunnen schaden. Maar hun liefde was niet uitzonderlijk en ze herkenden zich in de relaties die hen omringden. Waarom bleef die bittere smart voortduren?

150

Hij stapte uit bed en zocht in de kast een vers gestreken hemd. Zijn moeder was wel wat handiger in het strijken dan Katrien. Maar Katrien gaf niet veel om het huishouden en was een echte sloddervos. Bevrijd van moeders manie voor orde en netheid had hij Katriens slordigheid als een weldaad ervaren. Maar nu was het weer moeder die de puntjes op de i plaatste - "Hij was tenslotte dokter en hij moest aan zijn positie denken". Elke week kwam zij samen met zijn oudste zus het huis onder handen nemen. Het leek wel de doortocht van 'mister propre'. Eigenlijk benijdde hij zijn oudste zus en dit omwille van haar sterke geloof. Toen ze Katrien de eerste keer in het mortuarium bezochten, had ook zij smartelijk geweend, maar haar geloof keerde haar verdriet in de overtuiging dat Katrien niet verloren was. Ze kon niet zeggen waar Katrien naartoe was, maar haar vertrouwen in een liefdevolle God was zo sterk dat de gedachte aan Katrien al gauw een dankbare herinnering werd. Reeds bij de begrafenis was de bitterheid uit haar verdriet weggeëbd en vol overgave bad ze de gebeden mee tijdens de mis. Hij wilde dat hij dit ook kon, maar de tentakels van zijn geloof waren te kort om zijn gevoelens te beroeren.

Plotseling sloeg de telefoon aan. Het was zijn moeder. "Waarom hij zo laat was, of hij misschien toch eens uit was geweest?"... Moeder dacht aan het herstel en dit vergrootte de afstand. Hij was aan het vallen in een put zonder bodem. "Ja, moeder, ik kom af". En morgen is het weer maandag, monday, bloody monday.

170

Aflevering 2 - ONGELUK

Ze had het wel gezien, de gluipeerd, hoe hij had gegluurd. Eigenlijk hield ze daar wel van: ze voelde zich begeerd.

's Zondags bleef Rik altijd in bed liggen totdat ze de koeken had gehaald. "Voor mij chocoladekoeken" was een wekelijks refrein en ook daar hield ze van. Straks zouden ze de broodjes in bed consumeren en dan nog een beetje lekker nasoezen. Eigenlijk had ze het wel getroffen in haar leven: een goede opleiding, een leuke echtgenoot en het dorp waar ze woonden viel ook wel mee. Dat ze haar job voor haar man had moeten opgeven was een akkevietje waar ze weinig moeite mee had. Nee, echt, ze voelde zich gelukkig. En straks zouden er kinderen komen, nog één maand zou ze de pil nemen en daarna beginnen met de serieuze werken. Ze lachte binnensmonds toen ze dacht dat ze al aardig gerepeteerd hadden. De laatste tijd hadden ze het woord vrijen uit hun vocabularium geschrapt en spraken over repeteren. "Gaan we nog eens repeteren?"

Ze spurte de trap af. Waar was de geldbeugel? Auto of fiets? Ze nam de fiets, bedenkend dat die twee kilootjes die er bijgekomen waren er zo snel mogelijk weer af moesten. Zou de weegschaal nog wel correct wegen?

Ze nam de fiets en sprong in het zadel: "Hoi, paard". Dat zou ze wel willen: een 'echt' paard. En eigenlijk zou het ook kunnen, in het weitje achter het huurhuis. Ze had er de buur reeds over aangesproken en voor een zacht prijsje wilde hij de grond wel verpachten. Maar Rik, die hield het been stijf en voortdurend kwam hij met de kat aandraven.

Inderdaad, ze moest het toegeven, ze had de kat waar ze aanvankelijk zo gek op was, de laatste tijd verwaarloosd. Maar een paard is geen kat, met een paard kan je communiceren. Het was bitter koud en het gras, waartussen hier en daar paddenstoelen prijkten, was helemaal berijmd. 'k Was toch beter in mijn pantalon gedoken, Jezus, wat hebben mijn billen koud. In de verte kwam een auto aantuffen, zo van: wat ga ik doen, rijden of stilstaan.

Ze was weer helemaal in gedachten weggezonden toen ze op het kruispunt zijdelings door een wagen aangereden werd. De bumper plofte tegen haar fiets aan en het volgende ogenblik zweefde ze door de lucht om met een harde smak tegen het asfalt te belanden, het hoofd op de stoeprand.

200

205 Ze hoorde een krakend geluid, maar kon het niet meteen thuisbrengen: was het haar fiets of was zij dat zelf? De bestuurder sprong uit zijn wagen en kwam aarzelend dichterbij. Hij bukte zich, greep naar zijn hoofd en rende weg. Ze wilde opstaan, maar haar ledematen wilden niet mee. Onder haar kaak werd het warm en ze rook het bloed.

210 Zeg, zou je me niet een beetje helpen?, maar de woorden stokten in haar keel en er kwam geen klank uit. Deuren vlogen open en mensen kwamen aanrennen om ... te kijken. Katrien lag met haar benen gespreid en ze slaagde er niet in deze te vouwen. Toen een vrouw eindelijk een deken over haar uitstreekte, voelde ze zich opgelucht. Maar het was lang wachten op de ziekenwagen, ze wist dat ze ernstig gewond was. Toen de ziekenwagen kwam aangesneld, verloor ze het bewustzijn.

215 Ze werd op de brancard het ziekenhuis binnengedragen toen ze weer bijkwam. Meteen voelde ze dat de teerlingen van de werkelijkheid grondig door elkaar geschud waren. Ze stak namelijk niet meer in haar lichaam, maar ze zweefde erboven. Het was duidelijk dat ze niet droomde, daarvoor waren de waarnemingen veel te intens. Van gewone zintuiglijke ervaringen kon je anderzijds ook niet spreken: ze zag alles als het ware op een holografische wijze en vanuit alle mogelijke gezichtspunten. Het vreemde was ook dat dit haar niet beangstigde, neen helemaal niet,

220 integendeel: ze had het gevoel dat alles terecht zou komen, dat de puzzelstukjes vanzelf op hun voorbestemde plaats zouden vallen.

225 Die rust werd gecreëerd door de aanwezigheid van een fel licht van waaruit een sterke aantrekkingskracht uitging. Ze zag hoe ze het operatiekwartier werd binnengeloodst, een zuurstofmasker op haar gezicht werd geplaatst en de arts een hartmassage uitvoerde. Het defibrillatortoestel kwam erbij te pas en driemaal jaagde de dokter een hoog voltage doorheen haar lichaam. Aan zijn reacties kon ze zien dat dit tevergeefs gebeurde. Uiteindelijk werden de activiteiten gestaakt en werd een laken over haar heen gelegd. Ze tartte de natuurwetten toen ze doorheen de muren schreed en in de openlucht terecht kwam.

230 Daar zag ze nog hoe Rik met reuzenpassen de trap van het ziekenhuis opsnelde en wat haar opviel was dat hij weer die verrekte oude jas had aangetrokken. Maar met schokken werden de waarnemingen donkerder, net alsof in een grote zaal met doffe ploffen de lichten worden gedoofd en ten slotte werd alles duister.

235

Aflevering 3 - ADAM EN EVA

240 Maandagmorgen, 7.30 u. Kon het? Had hij werkelijk goed gehoord? De sakkere bel van zijn wachtkamer? Pas om 8.00 uur begonnen de consultaties. Opstaan, scheren, douchen en ontbijten in een half uurtje. Moet kunnen. Actie betekent verstrooiing, dus vooruit met de geit.

245 Toen hij de deur van de wachtkamer opende, zag hij meteen het schema: minderjarige jongen bezwangert minderjarig meisje. Hij nodigde de jongelui uit om hem naar de consultatiekamer te volgen. Hij nam zelf plaats achter zijn bureau en met een hoofdbeweging wees hij hun de twee stoelen voor het bureau aan. Sjonge, jonge, alle dagen worden ze jonger, dacht hij.

250 “Wat kan ik voor jullie doen? Jou ken ik, jij bent Bart en je speelt voetbal bij onze dorpsploeg, is het niet?”

Het meisje keek naar haar schoenen, haar roodomrande ogen verraadden dat ze pas geweest had. “Hoe heet jij?”

“Eva”, fluisterde het meisje. Hij dacht: Adam en Eva, na de zondeval.

255 “Wel, wat kan ik voor jullie doen”? Rik strekte zijn arm om een nieuwe fiche te grijpen toen Bart haastig tussenkwam: “Neen dokter, a.u.b. geen fiche, we willen het liever geheim houden”.
“Mijn dossiers zijn geheim, Bart, daarover hoef je je geen zorgen te maken”.

Er viel een geladen stilte en daarom herhaalde Rik zijn vraag: “Wat kan ik voor jullie doen?”
260 “Ik ben, denk ik, in verwachting”, stotterde het meisje en de waterlanders zochten een weg naar buiten. Ze greep haar zakdoek en snoot haar neus. “Ik ben reeds twee maanden over tijd”.

Rik richtte zijn blik op Bart, die zenuwachtig op zijn stoel zat te draaien. “Verdomme”, zei hij,
265 “we hadden geen geluk. Mijn vriend en zijn lief waren bezig in het wc naast ons, maar wij zijn de klos. Eva wilde wel een condoom gebruiken, maar het ging allemaal zo vlug. En eigenlijk... puur natuur is toch het prettigst. Verdomme. Al mijn maten doen het”.

“’t Was de eerste keer dat ik met een jongen naar bed, ik bedoel, naar...” Eva raakte niet uit haar woorden... “... dat ik met een jongen... je weet wel...”.

“Hoe oud ben je, Eva?”

“Vijftien jaar, bijna zestien.”

270 “En jij, Bart?”

“Zestien.”

“Voordat we verder praten, kunnen we beter eerst eens onderzoeken”.

“Hier?”, vroeg Eva, angstvallig naar Bart kijkend.

275 Ze vrijen met elkaar zonder enige vorm van schroom, maar naaktheid openbaart hun kwetsbaarheid. ‘Ze waren beiden naakt, de mens en zijn vrouw, maar ze voelden geen schaamte voor elkaar’. Jongeren vrijen met een leeg cocon waaruit de vlinder reeds lang gevlogen is. Rik dacht eraan dat elk pleziertje ook zijn prijs heeft. Wat is de prijs van het beminnen zonder liefde? Woorden zonder betekenis? Met Katrien had hij graag de liefde bedreven en dit niet alleen voor
280 de lichamelijke bevrediging naar vooral voor de - zij het kortstondige - ervaring van eenheid. Je kon je toch niet één voelen met een onbekende. Als je met Jan en alleman in bed duikelde, hoe moet je iemand dan vertellen dat hij echt éinig is?

Bart haalde hem uit zijn gedachten. “Ik kan beter wat op de gang wachten, zeker?”

285 “Ja, inderdaad. Lang duurt het niet”. Bart hoorde Rik nog zeggen: “Trek maar je slipje uit en ga maar op de behandelingstafel liggen en probeer je zo goed mogelijk te ontspannen”.

“Je mag weer binnenkomen, Bart.” Bart zocht zijn vertrouwde stoel op. “Jullie vermoeden was dus juist. Eva is ongeveer twee maanden zwanger”.

290 Eva kon het nog altijd niet geloven. “Dokter, kan dit echt – van de eerste keer?”

“Toch wel”, antwoordde Rik, “maar laat ons nu eens de mogelijke oplossingen onderzoeken”.

Hij wist wat het gros van zijn collega’s in een dergelijk geval adviseerden: abortus. Hij vond dat het allemaal niet zo eenvoudig was en wilde ook altijd met de patiënten de alternatieven bekijken.
295 Uiteindelijk waren het de patiënten – zelfs al waren ze nog zo jong – die de verantwoordelijkheid van hun daden moesten dragen. En hijzelf kon er niet onderuit: abortus was misschien wel een praktische oplossing, moreel was ze geenszins. Het handigste argument om abortus te legitimeren is de foetus als ‘nog geen mens’ te beschouwen. Maar het ‘nog geen mens’-zijn is toch wezenlijk voor de menselijke constitutie zelf. De mens is een ‘te zijn’, hij is een wordingsproces dat niet
300 vastligt. Akkoord, zo’n foetus moet nog veel worden, maar dit vormt toch helemaal geen reden om de foetus als niet-menselijk af te doen.

Rik had voldoende discussies meegemaakt onder collega’s om te besluiten dat niemand in staat is om aan te geven wanneer het menselijk leven precies begint. Ook het argument dat de foetus nog

305 geen bewustzijn heeft, had hij als onhoudbaar van de hand gewezen. Wie is die leerling-tovenaar die in staat is het bewustzijn van wezens te meten?

310 “Ik overloop even de mogelijkheden. Jullie kunnen het kind laten geboren worden en het afstaan, ofwel als adoptiekind ofwel als pleegkind. Je kan ook overleggen met je ouders en vragen of zij het kind niet willen opvoeden tot jullie de geschikte leeftijd bereikt hebben. Misschien kan je vroeg trouwen? Houden jullie van elkaar?”

“Daar kan geen sprake van zijn”, repliceerde Bart. “We zijn veel te jong en we durven het onze ouders niet eens te vertellen. Het kan gewoonweg niet.”

“Eva, wat denk jij erover?”, vroeg Rik.

315 Eva zat met haar armen gekruist en drukte hard in haar schoot, alsof ze kramp gaat. “Oh, kon het maar verdwijnen”, jankte ze, “waarom moest mij dit nu overkomen... Ik kan er zeker niet over spreken thuis, mijn vader vermoordt me. Ik durf ook niet. En mijn moeder... Kun je het niet wegnemen? We willen ervoor betalen.”

320 “Abortus is ook een mogelijkheid. Maar moet je daar niet eerst over nadenken?”

“We hebben er reeds over nagedacht”, zei Bart. “Daarnet nog, voordat we binnenkwamen. Het is het enige dat we kunnen doen en niemand mag het weten. Kan u daar niet voor zorgen?”

“Ik kan u het adres geven van een gynaecoloog die je dan zal doorverwijzen naar een ziekenhuis waar abortussen uitgevoerd worden”.

325 “Dit lijkt het beste”, zucht Eva, “en kan dit gebeuren zonder dat iemand het te weten komt?”

“Jawel, maar zou je er echt niet met je ouders over praten? Als de storm overgewaaid is, kunnen zij misschien helpen om een oplossing te zoeken.”

330 Bart en Eva zwegen en keken elkaar betekenisvol aan. Het was duidelijk: voor hen bestond er maar één uitkomst: abortus en zonder medeweten van hun ouders.

“Mogen we het adres van die gynaecoloog?”

“Zeker, maar ik zou jullie graag eens terugzien. Kunnen we afspreken voor over veertien dagen?”

Eva en Bart knikten instemmend, zonder veel overtuiging.

335

Aflevering 6 - OP REIS - Taizé

340 Het weer was prachtig en twee weken voor Pasen leek de zomer zich reeds aan te kondigen. De natuur stond volop in bloei en het pas ontloken groen straalde een frisheid uit die binnen enkele weken alweer verdwenen zou zijn. Het was valavond en ze beslisten wat rond te kuieren tot de avonddienst begon. Angela telefoneerde naar het hotel dat ze wat later zouden aankomen.

345 Plotseling werd de stilte doorbroken door klokkengeluid. Jongeren slenterden in de richting van een door tenten omgeven gebouw. Iemand speelde gitaar en er was een geroezemoes van vreemde talen. Er hing een opgewekte sfeer, maar eenmaal dichtbij het gebouw, dat een kerk bleek te zijn, werd spontaan gezwegen.

350 Gedwee volgden Angela en Rik de massa en voor ze er erg in hadden, schoven ze aan in het grote gebouw bij mensen die allemaal op de grond gingen plaatsnemen: zitten, knielen, hurken, liggen... Duizende kaarsjes verspreidden een gedempt, dansend licht. In het midden van de grote ruimte nestelden zich monniken die in twee rijen het gebouw binnenschreden. Toen het orgel zweeg, viel een van verwachting gevulde stilte die gebroken werd door een falsetstem, en zijn gezang werd beantwoord door dat van de menigte. Er werd gezongen alsof dagenlange repetities waren voorafgegaan.

- 355 Terwijl Angela nieuwsgierig om zich heen keek, was Rik volledig in zichzelf gekeerd, geknield en het lichaam wat ongemakkelijk voorover gebogen, het gezicht naar de grond gericht, de blik op oneindig. Angela kreeg hem in het vizier en ze merkte dat op geregelde tijdstippen een traan aan zijn neus bengelde. Gebiologeerd bleef ze hem gadeslaan. Rik bleef minutenlang in dezelfde houding zitten.
- 360 Na de dienst - ze waren nog niet buiten de kerk - loste Angela een spervuur van vragen. Rik bleef zwijgen, maar duwde Angela in de richting van een bank. "Wel, Rik, wat was dat nu?" herhaalde Angela haar laatste vraag. Met een zachte druk op Angela's schouders beduidde Rik dat ze moest zitten, en hij nam naast haar plaats."
- 365 "Sorry dat ik zo emotioneel reageerde, maar ik weet niet precies wat me overkwam. Ik had het gevoel thuis te komen. Sinds Katrien stierf, zocht ik overal naar antwoorden op vragen die in mijn hoofd bleven rondspoken. Ik heb echt overal gezocht en van alles geprobeerd. Maar hier werd ik overweldigd door een gevoel van rust, een gevoel dat aanduidde dat alles goed is. Ik heb altijd
- 370 gedacht dat ik alles moest begrijpen... maar hier brak het inzicht door dat het eerder gaat om loslaten. We denken dat we alles met het verstand kunnen oplossen. Ik weet het, ik haspel alles een beetje door elkaar, maar ik moest spontaan aan de twee kinderen van mijn zus denken. Zij vertelden dat er voor godsdienst nieuwe leerplannen zijn en dat ze wekelijks discussiëren over een of andere grote zinvraag. Wel, toen ik achttien was, deden we dat ook al. Achteraf moet ik
- 375 zeggen dat het mij niets heeft bijgebracht. Godsdienst is mystiek en mysterie - zoals de mens zelf tenslotte...
Ik had daar wel kunnen blijven, op die grond in dat kerkgebouw..."
- "Jezus, heb ik effen geluk. Ga ik met een dokter op reis, krijgt hij wel een goddelijke klap van de hamer, zeker."
- 380 "Je lacht met mij," reageerde Rik verlegen.
"Maar neen, silly boy, ik zag wel dat jou iets bijzonders overkwam. Overigens, je ziet er stukken meer ontspannen uit. Misschien kun je nu wat meer aandacht besteden aan wereldse zaken... aan mij bijvoorbeeld."
- Ze keken elkaar in de ogen en barstten in lachen uit. Rik legde zijn arm over Angela's schouder:
- 385 "Kom, we moeten vertrekken, anders missen we ons Bourgondisch avondmaal."

Aflevering 7 – GOD MOÉT BESTAAN

- 390 Het was halfnegen toen ze de hal van het hotel 'La Lavande Bleue' betraden. Ze werden aangesproken door een vriendelijke receptioniste die de nodige formaliteiten vervulde. Het smaakvolle, antieke interieur gaf het gevoel dat de tijd hier was blijven stilstaan, maar een meer onderzoekende blik kwam tot de ontdekking dat het hotel voorzien was van de modernste
- 395 snuffjes.
"Twee éénpersoonskamers, niet?", vroeg het meisje van de receptie. Angela en Rik keken elkaar aan en het was met enige tegenzin dat Angela kenbaar maakte dat het inderdaad dat was wat ze wensten. In plaats van sleutels kregen ze een digitale kaart die samen met een cijfercombinatie de deur van hun kamers moest openen. Een jonge kruier ontfermde zich over hun koffers en
- 400 begeleidde hen naar hun kamers.
'Om kwart over negen in de eetkamer?', riep Rik Angela na, die verdween in de portiek van haar kamer.

405 Om negen uur zat Rik reeds ongeduldig te wachten aan een tafeltje in het gezellige restaurant. De ober, die hem constant naar zijn uurwerk zag gluren, vroeg of hij misschien moest opdienen. Rik bestelde een aperitief.

Nippend aan zijn drankje, overliep hij de voorbije dag. Hoe hij vanmorgen nerveus en onzeker in Angela's wagen stapte. En hoe hij stilaan ontdooid en zich in haar aanwezigheid steeds meer op zijn gemak voelde. En hoe hij ten slotte in Taizé plotseling een catharsis meemaakte waardoor
410 zijn verdriet als vanzelf verdwenen was. Dat moest toch ook met Angela te maken hebben?

Ondertussen was het reeds twintig over negen...

'Bestaan er dan geen vrouwen die op tijd komen?' Rik dacht dat wachten wellicht bij het lot van de man hoort. Hoe vaak had hij niet op Katrien moeten wachten?

415 Er viel hem een herinnering te binnen die een glimlach op zijn lippen toverde. Hij had Katrien gevraagd hoe het kwam dat filosofen bijna allemaal mannen waren. Ze begon meteen een betoog over de onderdrukking van de vrouw in de westerse cultuur, maar Rik had geantwoord dat ze helemaal naast de kwestie zat. Dat filosofen vooral mannen zijn, heeft vooral te maken met de vrouwen op wie mannen steeds moeten wachten. Mannen zijn wachtenden... en daarom ook
420 denkers, na-denkers. Katrien had het maar een flauw grapje gevonden.

Hij zat nog met de glimlach op de lippen toen Angela voor hem verscheen. Haar winterse outfit had ze ingeruild voor meer zomerse kledij. Haar topje twijfelde constant of het nu haar borsten moest verhullen of onthullen. Rik bleef iets te lang geboeid. Ongerust vroeg Angela of ze te
425 uitdagend was. 'Je bent een -bloem,' antwoordde Rik. Hij stond op, schoof Angela's stoel achteruit, liet haar plaatsnemen en zag hoe Angela haastig een hand legde op de spleet tussen haar borsten. Rik kuste haar op de wang.

'Is dit wel goed voor mijn bloeddruk?', reageerde Angela.

'Maak je geen zorgen, Angela. Soms kus ik bloeddrukverlagend. Ook een aperitiefje?', vroeg
430 Rik.

'Graag, hetzelfde als jij'.

Ze praatten over koetjes en kalfjes en stelden vast dat ze zich bij elkaar goed voelden.

'Wat staat er morgen op het programma?', vroeg Angela.

435 'Ik stel een lange wandeling voor. Van de receptioniste kreeg ik een kaart met verschillende uitgestippelde wandelroutes.'

Een kelner bracht het voorgerechtje, een geitenkaasje op een groentebedje en Rik bestelde een fles wijn.

440 Angela had duidelijk honger, in een mum van tijd was het kaasje en toebehoren van het bord verdwenen. Ze veegde haar mond af met het servet.

'Rik, ik weet niet of dit het geschikte moment is. Maar ik moet bekennen, wat in Taizé gebeurde, intrigeert me. Ik vond het zo raar. Is het echt zo dat je nu pas, na al die tijd, kunt aanvaarden wat er gebeurd is. Sorry, aanvaarden is wellicht het verkeerde woord, maar ik had echt het gevoel dat
445 er iets met jou gebeurde en nu nog heb ik het gevoel dat je in die korte tijd veranderd bent'.

Rik legde zijn bestek neer en zijn gezicht kreeg een ernstige uitdrukking.

450 'Je hebt gelijk dat de term aanvaarden overdreven is. Ik geloof niet dat je ooit echt kunt aanvaarden dat een geliefd persoon aan je ontrukkt wordt. Maar ik heb nu wel het gevoel dat de leegte die de dood van Katrien nagelaten heeft, mij niet meer op de rand van de afgrond kan brengen. Misschien klinkt dit wel overdreven, maar ik heb sinds Katriens dood echt zo geleefd: constant met het gevoel dat het allemaal geen zin had, niets kon boeien en de kleinste inspanning vroeg de grootste moeite.

Ik huiver als ik eraan terugdenk. De laatste tijd voelde ik me volledig leeggezogen en alles liet me koud. Eigenlijk was jouw komst en meer bepaald je uitnodiging voor dit reisje het begin van mijn
455 redding. En dat we dan uitgerekend in Taizé terechtkwamen. Misschien bestaat het toeval niet.'

'Maar, wat heeft God daar mee te maken?', vroeg Angela. Ze had ondertussen een sigaret uit haar handtas gegrist en stak die op.

'Hoe bedoel je?'

460 'Wel, ik moet bekennen dat ikzelf niet echt gelovig ben. Eigenlijk is God nooit een hot item in mijn leven geweest. En 't is misschien een gemeenplaats, maar het is zo: ik had geen tijd voor God. En nu ik op pad ben met een man die ik aardig vind, iets wat ik heel lange tijd niet meer meemaakte, stel ik vast dat God plots op het toneel verschijnt, als een dief in de nacht, een ongenode gast. En wat me dan nog het meest verbaast: het stoort me niet, integendeel het wekt mijn nieuwsgierigheid. Maar ben jij zo gelovig?'

465 'Ik herken me volledig in wat jij vertelt, buiten het ontmoeten van die aardige man natuurlijk.' Angela lachte.

470 ''t Is waar. Ook ik had geen tijd voor God. De dood van Katrien veranderde alles. Eerst wilde ik God overboord gooien. Misschien heb ik dat ook wel gedaan. Maar wat ik ook dacht en voelde, uiteindelijk kwam ik altijd weer bij God terecht. Of ik zo gelovig ben, weet ik niet. Maar God móét gewoon bestaan.'

Angela keek Rik niet begrijpend aan.

Ondertussen werd het hoofdgerecht opgediend en het gesprek nam een meer ontspannen wending. Maar toen ze gegeten hadden, maakte Angela van een korte stilte gebruik om het gesprek over
475 God weer op te nemen.

Schamper zei ze: 'God móét bestaan. Sinterklaas móét bestaan. Kabouters móeten bestaan. En ik kan het lijstje gerust nog wat uitbreiden.' Uitdagend blikte ze naar Rik.

Rik ging achterover leunen in zijn stoel en gaf teken aan de kelner dat hij nog een fles wijn moest brengen.

480 'Ik wil graag een verhaal vertellen.'

'Wauw, een verhaaltje, daar ben ik gek op,' plaagde Angela.

'Het is wel een serieus verhaal, echt gebeurd en eigenlijk zou ik het je niet mogen vertellen.'

'Wauw, een verboden verhaal,' bleef Angela plagen.

Rik pauzeerde even als wilde hij de ernst van zijn verhaal onderstrepen.

485

'Sinds een drietal jaar heb ik een patiënte die mij regelmatig consulteert omwille van psychosomatische klachten. Het gaat om een vrouw van drieënzeventig jaar en ze slaagt er niet in zich ergens te settelen. Ik geloof dat ze al dertien keer verhuisd is. Het is een open, warme, wijze vrouw en je zou nooit geloven dat ze zoveel lijdt. Ze lijdt aan allerlei ziektes, maar ze lijdt
490 vooral psychisch. Haar psychisch lijden is overigens de oorzaak van al haar andere kwalen.

Toen ze vijftientig was, huwde ze met een man die bij het vreemdelingenlegioen had gediend. Ze was smoorverliefd en zijn duister verleden vormde voor haar geen bezwaar. Ze was ervan op de hoogte dat hij gevochten had in de Algerijnse onafhankelijkheidsstrijd, maar wist toen nog niet dat hij was ingedeeld bij een speciaal eskader dat gevangen guerrillastrijders moest verhoren. Dat
495 ze daarvoor vaak echte foltermethodes gebruikten, daar had ze helemaal geen benul van.

Ze waren nog niet lang samen of ze kreeg een eerste pak slaag. Wat hij in Algerije meegemaakt had, was duidelijk in zijn kleren gekropen en hij ontpopte zich als een regelrechte tiran. Soms had hij periodes dat hij lief en attent was, maar die duurden nooit lang. Zeker als hij gedronken had, was hij ronduit gevaarlijk. Zo moest ze altijd zorgen dat ze minimum vijf gerechten had
500 klaarstaan als hij van het café thuiskwam. In een mum van tijd moest ze dan een van die maaltijden klaarstomen, en o wee als het hem niet beviel.

Een van zijn geliefkoosde praktijken was haar buik met een gloeiende sigaret bewerken. Of haar schaamharen uittrekken.

505 Ze vertelde eens dat ze met haar man mee op café was gegaan en bij het terugkeren naar huis in de auto had geopperd dat het toch wel een leuke avond was geweest. Als reactie stopte hij de wagen en beval haar uit te stappen. Ze kende zijn woedeaanvallen en gaf onmiddellijk gevolg aan zijn bevel.

Hij duwde haar in de vaart en telkens als ze zich terug aan de oever wilde vastklampen, duwde hij haar weer weg. Ze kon zich achter wat riet verschuilen en wachtte totdat ze de auto hoorde

510 vertrekken. Ze hees zich uit het water en liep als een ijsklomp naar huis. Het was putje winter en het vroom. Het was zeker een uur lopen. Toen ze thuiskwam, lag hij zijn roes uit te slapen op de bank. Hij schrok zich een hoedje toen hij haar zag. Hij was overtuigd dat ze verdronken was. Toen ze klappertandend bij het vuur had postgevat, doofde hij de haard en verplichtte haar haar kleren aan te houden. 's Anderendaags had ze een zware bronchitis en een blaasontsteking.

515 Toen ze zwanger was van haar derde kind, had hij haar zo vaak geslagen dat ze bang was dat het kind gehandicapt zou raken. Toen ze beviel, moesten de verpleegster haar voortdurend verzekeren dat het kind wel degelijk gezond was. Drie dagen later -stierf het en ze mocht van haar man de begrafenis niet bijwonen. Ze mocht het kind ook niet op het kerkhof bezoeken. Pas drie jaar later, op de verjaardag van het overlijden, gaf hij toestemming om naar het kerkhof te gaan.

520 Hij ging mee en toen ze bij de afdeling van de kindergrafjes kwamen, ging hij op knieën en handen zitten en liep, een hond nabootsend, van kruis naar kruis. Bij elke zerk hief hij zijn poot op. Van pure schaamte is ze toen van het kerkhof weggelopen.

Nooit had ze zijn geweld durven beantwoorden... tot op die ene keer. De kinderen waren

525 ondertussen al wat ouder geworden en zij had zich al die tijd getroost met de gedachte dat haar man de kinderen nog nooit iets misdaan had. De oudste zoon, ondertussen zestien, vroeg aan zijn vader of hij naar een fuif mocht. Het gesprek onttaarde in een fikse ruzie, en de vrouw, die in de keuken het eten bereidde, vond dat ze moest tussenbeide komen. Ze dacht dat haar man naar haar zoon uithaalde en in een reflex was ze zelf op haar man beginnen te stompen tot hij langs het deurkozijn op de grond gleeed. 'Maar ma, wat heb je nu gedaan,' riep haar zoon nog. Ze zag dat

530 haar hand helemaal onder het bloed zat en nu pas merkte ze dat ze het keukenmes vasthield. Haar man stierf ter plekke en na drie maanden voorarrest werd ze vrijgelaten. Acht maanden later werd ze door de rechtbank onschuldig verklaard: wettige zelfverdediging en tijdelijke ontoerekenbaarheid. Ze was drieënveertig en sindsdien is ze alleen gebleven. Haar kinderen gaven haar de moed om het leven weer op te nemen, maar ze verging van schuldgevoelens.'

535 'Maar, waarom is ze bij die man gebleven?', vroeg Angela.

'Dat heb ik haar ook gevraagd. Ze verklaarde dat ze haar man, ondanks al de mishandelingen, liefhad en dat ze er niet van weg kon. Wat ook wel meespeelde: ze had voor hem een heilige schrik en ze durfde hem niet verlaten. We zijn nu dertig jaar later en elke dag leeft die vrouw met

540 de gedachte: 'Ik heb mijn man vermoord.'

Niemand vindt dat ze verantwoordelijk is voor wat er gebeurd is, ook haar kinderen niet, maar zij wordt verteerd door spijt en wroeging. Al die tijd wilde ze zelfmoord plegen, maar ze kon dit haar kinderen niet aandoen. Eigenlijk is het vooral haar geloof in God dat haar recht houdt. Ze gelooft dat God zelf haar zal vrijpleiten en ze hoopt dat ze zich ooit met haar man zal kunnen verzoenen.

545

Voor die vrouw móét God bestaan. Niet elke mens heeft in zijn leven met moord te maken, maar wel met dood en lijden. Voor al die mensen die ongeluk kennen, verdriet, tegenslag en die lijden, móét God bestaan. Voor mij móét God bestaan omdat mijn Katrien niet zomaar, door een stom toeval, van het leven beroofd mag worden. Eigenlijk kan ik mij het leven zonder God niet voorstellen.'

550 Angela was er helemaal stil van geworden. Maar toen zag ze hoe er weer een glimlach op Riks gezicht verscheen.

'En toch is het leven ook mooi. Echt mooi. Zoals jij,' fluisterde Rik.

Angela nam een teug van haar wijn. 'En lekker, zoals mijn wijn,' antwoordde ze.

555

‘Ik zou je graag beter leren kennen, Angela.’

‘Wel, we hebben tijd. Misschien kunnen we beter verhuizen naar het salon en dan is het vragenuurtje. Wat wil je weten?’

560 ‘Wel, wie ben jij? Wat zijn de gelukkige verhalen uit jouw leven? Wat maakt je ongelukkig? Waarin geloof jij? Wat drijft je? Wat vind je mooi, lelijk? Waarvan krijg je een kick? Waarop ben je fier? Waarvan droom je? Hoe zie je je toekomst? Wat ontbreekt er in je leven en wat is er te veel?’

Angela lachte: ‘Is dat alles? Zouden we niet beter eerst ons verblijf hier met een maand verlengen?’

565

Aflevering 8 – ALS HET LEVEN ONHOUDBAAR WORDT

570 Angela en Rik waren een koppel geworden. Aanvankelijk hadden ze gedacht aan een latrelatie, maar Angela was alsmar meer komen inwonen. Het meubilair veranderde van plaats en Riks spullen moesten plaats ruimen voor die van Angela. ‘Je vindt het toch niet erg, zeker?’ Sinds de dood van Katrien had Rik de belangstelling voor het materiële verloren. Hij was dus een slechte advocaat als het erop aankwam om zijn eigen spullen te verdedigen. Neen, Rik vond het helemaal niet erg, integendeel, met het verdwijnen van zijn persoonlijk goed kreeg hij het gevoel dat het

575 verleden werd weggeschoven ten voordele van een nieuwe toekomst. Enkel aan een paar zaken mocht niet geraakt worden, zaken met een grote affectieve waarde, allemaal dingen die verwezen naar Katrien.

580 Twee maanden was het geleden dat hij en Angela op reis naar Frankrijk vertrokken. De reis was een keerpunt in zijn leven geweest en hij was – bij wijze van spreken – weer in zijn lichaam terechtgekomen. Daarvoor leefde hij als een zombie in een vreemde wereld. En niet zozeer zijn verliefdheid op Angela had die kentering bewerkstelligd. Het was eerder het geloof geweest: het geloof in zichzelf, in het leven en in God. Onmogelijk om te zeggen wat eerst kwam, want ze liepen alle drie in elkaar over, als de Heilige Drievuldigheid.

585

Rik bedacht dat het leven toch wel een mysterie was. Die voortdurende afwisseling van eros en thanatos, van geluk en ongeluk, van yin en yang. Eén maand had het onbekommerd geluk met Angela geduurd. Om precies te zijn één maand en drie dagen. Toen kwam het verslag binnen van het onderzoek dat zijn vader had ondergaan: een uitgezaaide pancreaskanker. Uit het consult met

590 de internist maakte Rik op dat zijn vader nog drie maanden te leven had. Ongelooflijk hoe een mens in enkele weken kan veranderen: van een kwieke senior in een miezerig, wegterend wezen. Alles was heel snel gegaan. Met zijn moeder had hij overlegd hoe hij vader de boodschap zou overbrengen. Dàt zijn vader op de hoogte gebracht moest worden, was geen punt: hij kende zijn vader voldoende en hij wist dat hij zoiets aankon. Het was vader zelf die de opening maakte:

595 ‘Rik,’ zei hij, ‘ik ben er slecht aan toe. Ik voel mezelf wegglijden en het gaat heel snel. Elke dag ga ik achteruit.’ Hij beaamde wat zijn vader uitsprak.

Zijn bewondering voor zijn vader nam, naargelang het ziekteproces vorderde, almaar toe. Zijn vader reageerde niet zoals de meeste mensen in een dergelijke situatie, die periodes van ongelooft

600 aflossen met periodes van woede en depressie. Hij ving het slechte nieuws heel sereen op en meteen maakte hij het voornemen om uit de tijd die hem restte te halen wat er uit te halen viel. Natuurlijk had ook hij moeilijke momenten, maar hij slaagde er telkens in om die te beperken. Als een inktvis klampte hij zich vast aan het leven. Hij en moeder hadden vroeger al ‘van alles geregeld’ en hij prees zich gelukkig dat hij daaraan nu geen tijd moest verspillen. De oude

605 schildersezal, reeds twintig jaar veilig op zolder opgeborgen, verhuisde naar beneden en vader

begon aan wat hij zijn laatste kunstwerk noemde. Voor moeder was hij heel attent en soms gekte hij dat hij weer vlinders in zijn buik voelde.

610 Om moeder maakte hij zich zorgen, want ‘zij moest verder...’ Vader beseftte dat het niet gemakkelijk zou worden: eerst veertig jaar als een paar leven en dan plotseling alleen vallen. Hij wist dat moeder, van wie men zei dat zij thuis de broek droeg, altijd erg op hem had gesteund en hij was er niet erg gerust in dat ze zijn steun wel zou kunnen missen. Hij smeekte zijn kinderen om goed op moeder te passen en hij hield maar op met zeuren toen de kinderen met de hand op het hart zweerden goed voor moeder te zullen zorgen.

615 Vader had geen moeite om zijn voorgenomen levenshouding aan te houden. Toch kon hij dat maar doen nadat voor hem twee basisvoorwaarden vervuld waren: Rik moest hem blijven op de hoogte houden en als het lijden ondraaglijk werd, moest Rik hem daaruit verlossen. Rik had daar onmiddellijk mee ingestemd. Nochtans wist hij dat dit voor hem risico’s inhield, maar hij wilde
620 zijn vader de omslachtige procedure van euthanasieaanvraag besparen. Ook palliatieve zorg kwam niet in aanmerking. Vader had aan zijn familie genoeg en eigenlijk was die familie sterk genoeg om iemand die stervende was, in haar eigen schoot te verzorgen. Rik, maar ook de rest van het gezin, had het gevoel dat niets de intimiteit van de familie mocht verstoren. Een officiële aanvraag tot euthanasie of het bezoek van iemand van palliatieve zorg werd als storend
625 afgewezen.

De kanker verspreidde zich vlug en tastte de lever en de longen aan. Vader had het alsmear moeilijker met ademen. ‘Rik, je laat me toch niet stikken?’, vroeg vader sarcastisch en de dubbele bodem van zijn vraag zinderde na. Hij was er erg aan toe toen Rik Angela voor het eerst mee naar
630 huis bracht. Angela, doorgaans de zelfverzekerdheid zelf, had duidelijk drempelvrees en de terminale ziekte van Riks vader maakte het er niet gemakkelijker op. Weer was het vader zelf die de deur opende en één oogopslag was voldoende om Angela te overtuigen dat ze zich bij de ouders van Rik – zelfs in deze omstandigheden – op haar gemak kon voelen. Toen vader later met Rik alleen was, zei hij: ‘Zoon, je hebt daar een ‘schoon vrouw’ en dat doet me zoveel deugd dat ik daardoor misschien een paar dagen langer leef.’ Rik wist dat voor zijn ouders het geluk van de
635 kinderen altijd voorging op dat van hen zelf. Hij had daar altijd moeite mee gehad. Het was als een zwaar, vochtig deken op zijn rug en soms werd hij er wanhopig van. Zoveel liefde! Hoe kon hij ooit terugbetalen? De behoefte om terug te betalen was een heel reële behoefte en bijna even vitaal als eten en drinken. Het was een behoefte die richting gaf aan alle beslissingen en die
640 bepalend was bij het evalueren van gebeurtenissen. Zo was zijn studiekeuze daar ook door bepaald geworden: hij wilde zijn ouders bewijzen dat hij een waardige zoon was. Toen Katrien verongelukte, dook deze behoefte op onder het juk van een hardnekkig schuldgevoel: ik ben niet in staat om de mijnen te beschermen.

645 Riks oudere zus had al grote kinderen en Riks ouders beschouwden hen als hun eigen kinderen. Riks verlangen om zelf ook kinderen te hebben vond aansluiting bij zijn behoefte aan bevestiging, en het sneed hem door merg en been als hij bedacht dat zijn vader zijn kinderen nooit zou kennen. De tijd werd schaars, voor zoveel dingen. Vroeger had hij zijn ouders voorgesteld om eens samen een reis te maken, maar de concrete plannen werden altijd uitgesteld... Ze hadden nog tijd. Nu
650 was de tijd bijna op en er moest nog zoveel gedaan en gezegd worden. Of misschien volstond één gebaar of één woord? De gewone woorden en daden leken zo banaal maar Rik hield zich voor niet in dezelfde valkuilen terecht te komen als bij de dood van Katrien. Toen putte hij zich uit in rationele beslommingen om de situatie het hoofd te bieden. Hij wist nu dat hij op zijn gevoelens moest afgaan en dat hij kon putten uit zijn herwonnen geloof.

655

- Tot nu toe was dit geloof niet echt te pas gekomen. Tenminste, daar leek het op. Riks ouders waren gelovige mensen, maar op een bepaald ogenblik stakten ze het kerkbezoek. Later moet er iets gebeurd zijn waardoor vader de draad weer opnam en wekelijks naar de kerk trok. Nooit wilde hij vertellen waarom hij dat deed. ‘Privé,’ luidde zijn korte antwoord als een refrein. Hij
- 660 wou pas met moeder op reis naar Griekenland vertrekken nadat hij zich verzekerd had dat hij er ook de zondagsmis kon bijwonen. Dat dit in een orthodoxe kerkgemeenschap moest gebeuren, deerde hem niet.
- Vader had de gewoonte tijdens familiebijeenkomsten, bijvoorbeeld voor het eten, stiltemomenten in te lassen. Echt bidden werd niet gedaan, maar ‘zijn’ stiltes waren legendarisch. Meestal sloot
- 665 hij die momenten af met ‘we kunnen er weer tegen’ en vaak hadden ze moeten lachen toen de nog kleine kinderen van zijn zus het zinnetje overnamen en het te pas, maar vooral te onpas, te berde brachten. Sinds vaders ziekte waren die stiltes talrijker geworden en zeker wanneer de hele familie verenigd was, waren ze een anker. Het leek wel alsof de stiltes een time-out in de zielen bewerkstelligden. Rik hielpen ze om zijn zoektocht naar het geschikte gebaar of het geschikte
- 670 woord te staken. Het was stilte die Rik aan Taizé deed denken en hij vond het jammer dat hij daar nooit met zijn ouders was geweest. Vader bleef ook herhalen dat er voor alles een tijd was en dat na de stilte het geluid weer welkom was, en, als het naar zijn zin wat te lang stil bleef, bracht hijzelf met een kwinkslag weer leven in de brouwerij. Rik begreep niet dat hij na het overlijden van Katrien zijn ouders op afstand had gehouden en elke poging tot meeleven in de kiem
- 675 gesmoord. Nu had hij wat het gevoel dat hij zich had aangesteld en hij begon te blozen wanneer hij terugdacht aan het moment dat hij door zijn vader in de tuin betrappt werd toen hij met de bomen aan het praten was in een poging om zijn verloren gegane harmonie te herwinnen. Vader had toen voorzichtig geopperd dat een therapie misschien interessant kon zijn.
- 680 ‘Wel,’ zei vader tegen Angela, ‘vertel eens. Wat maakt jou gelukkig en wat geeft jou zin in het leven?’
- Angela moest lachen. ‘Duidelijk de vader van de zoon’, antwoordde ze en beloofde dat ze een website zou openen waar de antwoorden op alle vragen teruggevonden konden worden. Kort vertelde ze wie ze was en wat ze in het leven deed. En hoe Rik haar ‘gered’ had. Heel vlug werd
- 685 over de banaliteiten heen gesurft en spitsten de gesprekken zich toe op het wezenlijke. Niet dat de humor overboord werd gegooid, maar er doorheen was aanwezigheid en nabijheid.
- ‘Weet je dat mijn dagen geteld zijn?’, vroeg vader zonder de bedoeling medelijden op te wekken. Op dezelfde toon had hij naar het weer kunnen vragen.
- ‘Ja, Rik heeft het me verteld. Ik vind dat je bijzonder moedig bent. Ik had het me helemaal anders
- 690 voorgesteld. Het is alsof je de situatie zélf in handen hebt.’
- ‘Dat is natuurlijk helemaal niet zo. Aan mijn ziekte is niets meer te verhelpen... en sterven is niet gemakkelijk. Je kunt het maar één keer in je leven doen, dus trainen kan niet. Sterven is vooral afscheid nemen en dit doet pijn. Maar, de tijd is kort en ik wil die positief vullen. Verdrietig ben ik wel dat ik dood moet gaan. Wat me het meest bezwaart, maar waar ik niets aan verhelpen kan,
- 695 is het lijden van mijn vrouw en kinderen. Als ik dat op een of andere manier zou kunnen wegnemen...’
- Moeder zat er stilletjes bij. Ze had besloten kranig te blijven en ze hield haar verdriet voor haar man en kinderen zo goed mogelijk verborgen. Vader en de kinderen merkten dit op en ze vonden
- 700 dit een slechte zaak. Enkel tegenover Rik kon ze zich eens ‘laten gaan’, ze snotterde dan zakdoeken vol en sloot elke schreistonde af met ‘we kunnen er weer tegen’ waarna ze glimlachte. Neen, moeder kon zich niet bij de situatie neerleggen en wanhopig zocht ze naar een uitweg. Rik moest haar keer op keer verzekeren dat die er niet was. ‘Moeder, er is echt geen oplossing. We moeten aanvaarden wat ons overkomt. Misschien dat pa voor ons een voorbeeld kan zijn.’
- 705

's Anderdaags maakte vader aan Rik zijn verlangen kenbaar om heel de familie – het gezin samen met de kleinkinderen – te verzamelen om op een degelijke manier afscheid te nemen. De bijeenkomst werd geregeld en iedereen, ook Angela, was aanwezig. Moeder had voor broodjes gezorgd en de sfeer was bijna opgewekt, vooral omdat vader zo in zijn nopjes leek. Toch hing er spanning in de lucht en die loste zich pas op nadat vader één van zijn stiltjes had ingelast. Nadien vroeg pa of er iemand iets wilde zeggen. Sam, de jongste zoon, opperde dat hij iets had voorbereid en griste ondertussen een papiertje uit zijn broekzak. Hij las:

715 “Liefste pa en ma,

Altijd als iemand van ons moest spreken, waren het gelukkige tijden. Je had kunnen denken dat onze familie onder een goed gesternte geboren was... tot enkele jaren het noodlot toesloeg en Katrien op een wrede manier uit ons midden werd weggerukt. De wonden zijn nog niet geheeld en alweer moeten we ons voorbereiden op een groot verlies. Er is één verschil: deze keer kunnen we afscheid nemen. Maar hoe doe je dat, hoe moet je je dat voorstellen? Als mensen afscheid nemen, zeggen ze elkaar vaarwel toe of tot ziens. Eigenlijk zijn dat levenswensen: het ga je goed in je verder leven en misschien word ik daar wel nog eens getuige van. Hoe neem je afscheid van iemand waarvan je weet dat je die nooit meer weerziet? Velen van ons geloven in een hiernamaals, maar het is moeilijk om zich daar iets bij voor te stellen. We hopen dat God ons bij onze dood niet in het niets laat verdwijnen.

720 Liefste pa, we weten wel welke woorden jij in deze situatie zou gebruiken: woorden van stilte. Eigenlijk zijn het de beste, maar toch willen we proberen om meer te zeggen dan wat we uitspreken, zelfs al doen we dat stamelend. Pa, je bent een bovenste beste man en dankzij jou kunnen wij ons voorstellen wat het betekent dat God een goede vader is. In ons hart, in ons verstand en in wat we doen, blijf jij leven. Het idee dat we je zullen moeten missen, is ondraaglijk, ware het niet dat jij ons leerde hoe we dit moeten aanpakken. Jij leert ons dat we het leven moeten leven zoals het zich aandient, met zijn mooie en mindere kanten. En jij leert ons dat dit niet een verslagen door de knieën buigen is, jij leert ons dat ook in het lijden het leven de moeite waard is.

735 Als jij beslist, pa, dat je van dit leven afstand moet doen, dan hebben we daar respect voor. We weten dat dit voor jou een bewuste keuze is. We beloven dat we heel goed voor ma zullen zorgen en we zullen er zijn als ze ons nodig heeft.”

Tegen zijn gewoonte in liet pa nu slechts een korte stilte vallen.

740 ‘Ik wil kort zijn: uiteindelijk wil ik dat we vieren om wat geweest is. Ik heb wat oude familievideo’s verzameld en we moeten die samen nog eens goed bekijken en veel lachen. Ik bedank God voor alles wat mij in mijn leven overkwam. Vooral voor mijn lieve vrouw van wie ik echt geloof dat ze speciaal voor mij gemaakt werd.’

745 Hier rustte vader even. Hij slikte en keek moeder aan. Na een poos vervolgde hij: ‘Ook jullie, kinderen, zijn voor mij een zegen waarvoor ik God niet voldoende kan bedanken. Ik heb dit elke week opnieuw in de mis gedaan... Maar nu gaan we drinken. In de kelder heb ik een wijntje bewaard voor speciale gelegenheden en ik meen dat dit nu wel het geval is.’

750 Een week later diende Rik zijn vader in drie inspuitingen een overdosis morfine toe. Na de eerste injectie sliep vader rustig in. Heel de familie stond rond het ziekbed en zag hoe vaders zieke lichaam door de dood werd ingepalmd.

755

Aflevering 10 – ‘Vuur en water’

- Het beloofde een mooie dag te worden. Vanmorgen waren er niet veel patiënten komen opdagen en de problemen die ze meebrachten waren lichtgewichten. Zo was er een vrouw die zwanger bleek te zijn en van puur geluk weende toen hij het nieuws mededeelde. Ook de namiddag was veelbelovend. Hij zou in de Sint-Sixtusabdij van West-Vleteren broeder Samuel bezoeken. De man was ondertussen negentachtig jaar geworden en vier keer in het jaar bracht Rik hem een bezoek. Elf jaar geleden was bij hem prostaatkanker vastgesteld, maar een operatie en chemotherapie hadden de ziekte bezworen en broeder Samuel behoorde ondertussen weer tot de 'clan van de gezonde bejaarden'. En hoewel de bezorgde abt hem bij het 'rituele afscheid' telkens vroeg of broeder Samuel wel volledig genezen was, behoorde de kwaal voor Rik tot het voltooid verleden.
- Toen Rik bij de abdij aanbelde, begeleidde een broeder hem naar een kamer in het gastenkwartier. Rik had erop gelet dat het officie van de noon ondertussen achter de rug was, anders kon hij een half uur wachten. De trappisten van de Sint-Sixtusabdij hielden zich strikt aan het getijdengebed: 's morgens om 3uur 30 begon de nachtwake, om 7 uur de lauden, 8u.30 de terts, 12u.15 de sekst, 14u.15 de noon, 17u.15 de vespers en tenslotte om 19u.30 de completen. Om acht uur zochten zij hun bed op, wat – gezien het vroege uur van opstaan – eigenlijk niet abnormaal was.
- Verrassend soepel voor een oude man, stapte broeder Samuel de kamer binnen. Hij leek als twee druppels op Salvador Dali, enkel stonden de punten van zijn fijn snorretje niet rechtop, maar waren keurig rondom de lippen geleid. Broeder Samuel gaf Rik een stevige handdruk. "Wat kan ik voor je doen?" vroeg hij Rik. Rik moest lachen met broeder Samuels klassieke opener.
- Rik antwoordde: "Wel, eigenlijk is het andersom - ik ben hier voor jou. Het is alweer vier maanden geleden dat ik je een bezoek bracht en met de winter voor de deur had ik je graag een spuit tegen de griep gegeven."
- "Bang dat ik geveld wordt door het vogelvirus. Je weet toch dat monniken hun hok nooit verlaten?"
- "Niet echt, maar ik kom hier graag eens naartoe. De hemel hangt hier dichter bij de aarde."
- "Er is in het klooster nog plaats. We zijn momenteel met een dertigtal broeders en er kan er altijd ééntje bij."
- "Bedankt voor het aanbod, maar ik heb iemand thuis die dit niet zo zou appreciëren en misschien wordt ik dan wel verslaafd aan jullie trappist. Ik hoorde dat de abt (trappistenbier van 12°) tot het beste bier van de wereld werd verkozen."
- "Jezus, dat was een ramp. Je weet, we produceren maar een bepaalde hoeveelheid bier en we zijn niet van plan die te verhogen. We zijn geen economische instelling en winst interesseert ons niet, maar het is niet prettig om al die mensen die bier komen halen met lege handen weer naar huis te sturen."
- "Toch kan ik me voorstellen dat de euro's zoetjes binnenstromen."
- "Wel, daar vergis je je in. Natuurlijk maken we winst. Maar je weet dat we, ik bedoel de abdij, zelfbedruipend zijn. Met andere woorden, we leven van wat we zelf voortbrengen, maar aan onze trappist houden we inderdaad een stuiver over. Het overgrote deel van dit geld gaat naar goede werken. Je kunt niet stellen dat wij er rijker van worden."
- "Tets anders, broeder Samuel. Hoe is het met de gezondheid?" vroeg Rik.
- "Ik heb maar één klacht", zuchtte Samuel, "ik wordt zo vlug oud. De tijd vliegt gewoon."
- "Jullie maken toch lange dagen? En je bent hier van je dertigste, met ander woorden al negenenvijftig jaar, en altijd dezelfde dagorde... moet je niet toegeven dat de tijd wel eens voorbij kruipt?"
- Broeder Samuel keek Rik niet begrijpend in de ogen. Hij wikte zijn woorden.
- "Inderdaad, negenenvijftig jaar leef ik hier al. Opgesloten en meestal in volkomen stilte. En ik heb er nog geen seconde spijt van gehad. Weet je, soms heb ik wat last van wroeging. Soms vraag

ik me af of ik niet egoïstisch ben. Heeft iemand het recht om zo gelukkig te zijn terwijl de wereld vierkant loopt?”

“En, wat is het recept voor je geluk?”

810 “Ik heb gewoon geluk gehad. Eigenlijk kun je het geluk niet maken. Toen ik afstudeerde ben ik als ingenieur gaan werken in een bouwbedrijf. Ik ontpopte me tot een echte workaholic en wilde alles tot in de puntjes verzorgd zien. Ook in mijn relaties, ik heb in die tijd drie keer verkering gehad, was ik een perfectionist en ik voelde me constant schuldig. Ik leed onder permanente stress en miste een vaste bodem onder mijn voeten. Enkel in mijn geloof vond ik wat soelaas,

815 maar had toch het gevoel dat ik ook die boot miste. Een vriend raadde me aan hier eens een week door te brengen om wat tot rust te komen en ik ben nooit meer weggegaan. Mijn ouders schrokken zich eerst een hoedje, maar toe ze zagen welke metamorfose hun zoon hier had ondergaan, begrepen ze het. Niet dat ze het ook meteen konden aanvaarden – daar hebben ze wel wat langer over gedaan”.

820 “Maar, wat maakt je hier dan zo gelukkig”?

“Voordat ik die vraag beantwoord, wil ik toch vlug zeggen dat de buitenwereld voor mij niet een plaats is van verderf en perversiteiten. Mensen kiezen uiteindelijk zelf voor de wereld waarin ze leven. Ik had bijvoorbeeld ook mijn werk kunnen opgeven en een meer geschikte job zoeken. Of werken aan een andere levenshouding... Een mens heeft veel keuzes en denkt vaak ten onrechte dat hij vastligt. Ook ik had dus iets anders kunnen kiezen dan het monnikenbestaan. Maar hier

825 blijven, lag zo voor de hand. Vooreerst was hier die rust die mij helemaal bij mezelf liet thuiskomen. Ik kan het best uitleggen aan de hand van hoe kinderen in het leven staan. Als kinderen spelen, dan gaan ze helemaal in hun spel op en vallen tijd en ruimte weg. De ruimte hier moet niet veroverd, omgeploegd of verwerkt worden. Ze is eerder uitnodigend en biedt de kans om creatief in het leven te staan. Er is geen toekomst meer, geen verleden, enkel nu. Als ik hier in de tuin werk, werk ik, als ik mediteer, mediteer ik, als ik lees, lees ik. Hier wordt de tijd buitenspel gezet. Toen ik hier binnentrad, heb ik mijn polshorloge afgelegd en nooit heb ik er nog een gehad. Enkel de klokken die uitnodigen voor het getijdengebed herinneren mij er aan dat er nog zoiets als tijd bestaat. Je had dit wellicht niet van een monnik verwacht, maar ik geniet van

835 dit leven – ik ben een hedonist. Je kunt niet geloven hoe vrij ik me voel.”

Rik kon het niet laten om een blik op zijn uurwerk te werpen. Broeder Samuel had het bemerkt en er verscheen een glimlach op zijn lippen. Hij vervolgde:

840 “En wat het geloven betekent – want dit heeft ook met mijn geluk te maken. Ik moet toegeven, geloven is er niet zomaar, het moet groeien. Veel mensen denken dat het iets te maken heeft met jezelf voor een stuk opgeven, met ‘een moeten’. Voor mij betekent geloven thuiskomen, volkomen jezelf kunnen zijn en heeft het te maken met ‘een mogen’. Je hebt er geen gedacht van hoe gelukkig je wordt als je mag geloven.”

Rik, die nog van alles wilde vragen, bleef zwijgen en in stilte gehuld, zaten ze tegenover elkaar. Het hinderde broeder Samuel blijkbaar niet.

845 “Daar kan ik zo van genieten. Van de stilte. Niet moeten praten. Rik, ik ben geen wijsgeer, maar de mensen zouden veel meer moeten zwijgen. Er wordt zoveel kapot gepraat. Ik verheug me altijd op je komst, maar geloof me, ik heb na een dergelijk gesprek twee dagen nodig om weer bij mijn positieven te komen. Er wordt wel eens beweerd dat een vriend iemand is waarmee je kunt praten. Voor mij is een vriend iemand waarbij je stil kunt zijn. Ik herinner me een koppel dat hier op ‘retraite’ kwam en ze zich zorgen maakte omdat ze niet goed meer wisten wat tegen elkaar te zeggen. Ze waren uit-gepraat. Maar mensen toch, dan kun je toch zwijgen. Je bent toch niet minder samen omdat je in stilte bij elkaar vertoeft? Woorden slaan bruggen, maar bij stilte ben je er al.

850

855 “Mijn vader hield ook zo van de stilte”, kwam Rik tussen. “Maar nu hij gestorven is, moet mijn moeder tegen de eenzaamheid vechten.”

“Wij leven hier in een gekozen eenzaamheid. Het klinkt misschien hard en ongenueanceerd, maar je bent maar eenzaam als je dit zelf toelaat. Ik weet wel, er zijn mensen die zo lijden dat ze niet

meer de kracht hebben om aan de eenzaamheid te weerstaan. Je kunt er ook niet voor vluchten omdat de eenzaamheid onlosmakelijk aan ons bestaan vast gekluisterd zit. Als monnik leer je daarom de eenzaamheid te omarmen. Alle wezens zijn eenzaam, eenmaal je dit beseft, maak je ruimte voor een nieuwe ervaring: compassie of verbondenheid. Je vindt die ervaringen in alle godsdiensten terug, maar zeker in het christendom. Ik meen trouwens dat dit een algemeen menselijke ervaring is.”

860 Hij diepte een boekje uit zijn pij. “Moet je eens horen”, zei hij en zette een leesbrilletje, dat hij ook uit zijn pij tevoorschijn toverde, op zijn neus. Het leek wel alsof zijn hele hebben en houden ergens in zijn habijt verborgen zat.

“Moet je horen.” Hij pauzeerde enige tellen en las toen:

“Verbonden

870

Dit is mijn weligst woord

Dat ik verbonden ben

Met mos en moerbeï

Met ijs en vis en steen

875

Met de blonde op de boot

De kinderen uit haar schoot.

Heelal

Is ook in mij

880

En God die mij heeft opgevist

Die al

Mijn schuld heeft uitgewist.

885 Het is een gedicht van Fernand Florizoone. Vind je het niet mooi? Het komt uit zijn dichtbundel ‘Rituelen van kwetsbaarheid’. Heelal is ook in mij en God die mij heeft opgevist, die al mijn schuld heeft uitgewist. Wat ik over eenzaamheid verteld heb, kun je natuurlijk niet kwijt aan iemand die pas zijn partner verloor. Dat zou cynisch zijn. Wat doe je om je moeder te helpen?”

890 “We bezoeken haar zoveel mogelijk. Maar dit helpt niet echt. Soms heb ik het gevoel dat mijn ma op een wenteltrap naar beneden loopt en dat we haar niet kunnen bereiken. Ik heb er al aan gedacht om antidepressiva voor te schrijven, maar langs de andere kant moeten we moeder toch de tijd geven om te rouwen. Ik las onlangs dat een rouwperiode wel vier jaar kan duren. We moeten geduld hebben, denk ik.”

“En jij, heb jij het al verwerkt”, vroeg broeder Samuel.

895

“Je weet dat ik een drietal jaar geleden mijn vrouw verloor. Ik was eigenlijk nog uit het dal van dit verdriet aan het klimmen. De pijn is nu niet zo scherp als toen mijn vrouw overleed. Ik mis mijn pa en ik denk nog dagelijks aan hem, maar zijn herinnering is niet bitter. Toch blijf ik voorzichtig... misschien moet ik de klap nog krijgen. Ik heb wel een nieuwe partner gevonden bij wie ik veel steun vind.”

900

“Straks vergeet ik nog je spuit te geven. Sloof je mouw eens naar omhoog.” De bruuske overgang maakte duidelijk dat Rik het gesprek wilde afsluiten. Broeder Samuel rolde zijn mouw naar omhoog en zijn bleke, tengere arm werd zichtbaar. Rik gaf de inspuiting en maakte aanstalten om te vertrekken.

“Je weet dat de abt graag heeft dat je bij hem eens langs gaat. Rik, ben je gehaast?”

905

“Als dokter, altijd. Als mens, alsmaar minder”, antwoordde Rik.

“Wel, dan richt ik me tot de mens Rik. Je moet eens proeven van ons tafelbier dat we zelf brouwen. Geen zin?”

- Rik had eigenlijk wel dorst en hij liet zich vlug overtuigen. Ze namen plaats bij het venster in twee comfortabele zitbanken. Rik keek recht in de tuin en voorbij de tuin kon hij de begraafplaats van het klooster zien. Hij merkte aan de aarde dat er onlangs twee nieuwe graven waren gedolven.
- 910 “Blijkbaar worden jullie ook niet gespaard?”
 “Neen”, antwoordde broeder Samuel stil, “je kunt je afzonderen in het leven, maar niet voor de dood. Die vind je altijd wel. Als hij mij komt halen, ben ik er klaar voor.”
- 915 “Kom, kom”, suste Rik, “je bent nog jong en je hebt pas een prik tegen de griep gekregen.”
 “Niet dat ik dood wil”, antwoordde broeder Samuel, “maar de dood kan mij niet meer deren. Ik ben er niet bang voor. Eigenlijk – sinds ik hier ben, niet meer. Sterven behoort tot het leven en ieder mens moet de dood, zijn dood, aanvaarden. Jezus is hierin altijd mijn voorbeeld geweest. Ik denk dat hij van bij het begin doorhad dat ze hem zouden vermoorden. Maar hij heeft zich daardoor niet van de wijs laten brengen en gedaan wat hij moest doen. Ieder mens moet zijn kruis opnemen – gelovig of niet. Eerst het kruis, daarna de hemel.”
- 920 Rik had zijn glas leeggedronken en broeder Samuel schonk, alsof hij het gevraagd had, nog eens bij.
 “De hemel. Wat moeten we ons daarbij voorstellen? Een ruimte met grote tafels waaraan mensen rijstbrij eten met gouden lepeltjes?” testte Rik.
- 925 “Mensen zien de hemel altijd als iets wat hierna komt – in het hiernamaals. Maar de hemel is er al in het hier en nu. Ik weet wat de hemel betekent en jij ook, Rik. Alleen heb je het niet zo genoemd. Iedereen maakt hemelse ervaringen mee. Ik heb vertrouwen in Jezus’ belofte, dat er nog meer komt, over de dood heen. Rik, vind je ons bier niet ‘hemels’?”
- 930 Rik knikte instemmend en om zijn gebaar kracht bij te zetten nam hij een teug.
 “Ik moet je nu echt laten. Verzorg je goed. Als er iets is, geef dan een seintje. Ik ga de abt nog eens groeten.” Nadat hij de abt op het hart had gedrukt dat broeder Samuel in goede gezondheid verkeerde, verliet hij het klooster en reed huiswaarts. Hij vond dat de rust van de abdij altijd aanstekelijk werkte en vroeg zich af of zijn drukke leven wel de moeite loonde. Het was het beeld van Angela dat zijn gedachten verstrooide en spontaan begon hij te lachen. Angela had er hem al vaker op gewezen dat wanneer hij wat melancholisch werd dit altijd een religieus staartje kreeg. En ze had respect voor zijn godsdienstige inslag en zijn soms metafysische beschouwingen, maar tegelijkertijd hield ze hem met de voeten stevig op de grond.
- 940 De avond was rustig verlopen en het bezoek aan broeder Samuel had Rik rustig gestemd. Straks zou hij met Angela naar de film gaan. Lekker languit in een luie zetel, naast een vrouw die hij steeds meer liefhad. Wat kun je in het leven meer wensen? Net wou hij de voordeur afsluiten, toen iemand zonder veel omhaal binnenstormde. Het was ondertussen al een uur over tijd en Rik was niet van plan zich te laten vermurwen door een laattijdige patiënt. Het was Karin die hem smekend aankeek: “Please dokter, ’t is dringend.” Rik wist dat zijn weerstand uiteindelijk toch doorbroken zou worden, dus kon hij maar beter voor de korte weg kiezen, die van de opgave.
- 945 “Je bent wel laat, hé”, zei hij.
 “Ik weet het dokter, ik weet het. ‘k Zal het nooit meer doen. Duizend excuses.”
 Er verscheen een lachje op Riks gezicht en Karin keek hem achterdochtig aan. Ook toen ze in zijn kantoor neerzaten, stond het lachje nog altijd op zijn gezicht getekend.”
- 950 “Je lacht toch niet met mij?” vroeg Karin, “Je weet dat ik me altijd door jou gerespecteerd heb gevoeld. Ik vind dit heel belangrijk”.
 “Natuurlijk lach ik niet met jou. Je zou beter moeten weten. Maar deze namiddag bezocht ik een pater uit de Sint-Sixtusabdij. Je moet toegeven dat zijn levenswijze wel erg verschillend is met die van jou”.
- 955 Karin was meteen gerustgesteld. Ze was gehaast, haar kinderen kwamen van school en daarom zei ze: “Dokter, wil je me eens vlug onderzoeken. Ik heb daar van onder zoveel pijn en jeuk”. Rik

had geen moeite om een diagnose te stellen: zijn onderzoek wees uit dat ze leed aan een ernstige schimmelinfectie.

960 “Ik zal je een zalf en medicatie voorschrijven, maar je zult zeker veertien dagen niet meer mogen werken”.

“Maar dat kan ik niet dokter. Ik heb vaste klanten”.

Karen was al geruime tijd één van Riks patiënten. In haar dossier kon hij zien dat ze voor de eerste keer op consultatie kwam in 1995, het jaar dat hij met zijn praktijk begon. Ze was toen negentien. Hij herinnerde zich dat ze hem toen openlijk vertelde dat ze de prostitutie was binnengestapt en dat ze om de drie maanden terugkwam om zich op SOA te laten checken. Omdat ze zag dat hij wat verbouwereerd was, vroeg ze hem om geen moreel oordeel te vellen, of tenminste dit nooit te laten blijken. Zij vond dat ze een weloverwogen en bewuste keuze had gemaakt. Thuis kon ze het niet meer velen, ze had er teveel zwarte sneeuw gezien. Haar beide ouders waren aan de alcohol en ongeveer geheel het gezinsbudget werd door hen ‘opgedronken’. Ze brak radicaal met thuis en hield zich voor zoiets nooit meer mee te maken. Ze zag zichzelf niet in een of andere fabriek werken maar wilde toch goed verdienen. De prostitutie leek haar de enige uitweg. Ze was mooi en soms verdiende ze wel duizend euro per dag. In een mum van tijd kon ze zich in het dorp een prachtige villa veroorloven. Een paar jaar later trouwde ze met één van haar klanten. Haar beroep was een goed bewaard geheim en slechts enkele mensen wisten hoe ze aan de kost kwam. Haar twee kinderen, die wel ingelicht waren, hadden verzegelde lippen wanneer het beroep van moeder ter sprake kwam.

970 Telkens Rik Karin moest onderzoeken viel het op hoe preuts ze wel was. Rik kon dit niet rijmen met haar werk en toen hij dit eens vermeldde, vertelde Karin hem dat ze werk en privé strikt gescheiden hield. Emoties hoorden niet thuis op het werk – anders ging je eraan kapot. Ze vertelde dat het gebeurt dat er een man op haar ligt terwijl ze in gedachten haar boodschappenlijstje aan het samenstellen is. Sommige klanten vertelden dat ze goed was in haar werk wat voor haar erop neerkwam dat ze goed kon faken. Nooit liet ze zich door een klant kussen. Dat was voor haar te intiem. Op die manier vrijwaarde ze zichzelf én haar echtelijke relatie. Haar man, die aanvankelijk wel moeite had met haar ‘baan’, legde ze uit dat hij haar helemaal kreeg, terwijl haar ‘patiënten’ het moesten doen met slechts een onbeduidend stukje en dan nog gespeend van elke emotie. Op het werk had ze geen last met naaktheid – ze zat veilig in een cocon verscholen, maar thuis moest bij het vrijen het licht uit.

980 Karin schaamde zich voor haar beroep en ze mocht er niet aan denken dat haar dochter in haar voetsporen zou treden. Anderzijds had ze haar job geïntegreerd in haar levensproject en kon ze zich verantwoorden. Karin vond dat je voor alle geluk een prijs moet betalen, altijd komt loontje om zijn boontje. Haar beroep had haar in staat gesteld om de armoede te ontvluchten en ze had zich met heel wat luxe kunnen omringen – daarvoor moet je – op een of ander wijze – betalen. Van haar had Rik geleerd dat het niet klopt dat bordeelbezoekers sociale outcasts zijn die hun perversiteiten op een vrouw moesten botvieren. Soms waren die er wel en dan had je mensen nodig om je te beschermen, maar zij vormden een kleine minderheid. Haar klanten waren vaak brave huisvaders die thuis aandacht, maar vooral ‘het spel’ misten. Hun vrouwen bleven, overmand door werk en stress, in het ‘zorgende’ steken en hadden voor frivoliteiten geen tijd. Ook voor seksualiteit was er bij deze pragmatische ingestelde vrouwen nauwelijks tijd waardoor hun mannen ‘dan maar op verplaatsing speelden’. Althans – dit was wat Karins klanten beweerden. Misschien waren dit wel drogredenen waarmee ze zichzelf probeerden te verontschuldigen.

990 Rik schreef een briefje en hij herhaalde dat ze zeker veertien dagen niet mocht werken. Ze riskeerde dat de infectie zich uitbreidde, maar ook dat ze klanten aanstak.

1000 “Voordat je weer werkt, wil ik je graag opnieuw onderzoeken. Het is helemaal niet zeker dat de therapie aanslaat. In dit geval moet ik je doorverwijzen. Schimmels zijn niet gemakkelijk te genezen”.

1010

Karin beloofde het advies op te volgen. Hij begeleidde haar naar de deur en toen hij terugliep naar de huiskamer, overviel hem dezelfde gedachte als toen hij Karin binnenliet. 'Wat hebben mensen toch uiteenlopende levens. God laat de zon schijnen op goeden en slechten. Dat broeder Samuel tot de goeden behoorde, stond als een paal boven water. Maar Karin, was zij slecht? Misschien moet je wel God zijn om daarover te kunnen oordelen'.

Johan Thomas

